

Skovdyrkeren

Nr. 63 - oktober 2019



Undersøgelse:
**Dyrket skov har højere
biodiversitet end urørt skov**

Juletræsdyrker
satser på kvalitet

Uvis fremtid
for skovrejsning

Ny bog sætter fokus
på skovbrug og klima



SKOVDRYRKERNE

Generationsskifte kan blive dyrere	2
Kort nyt	3
Juletræsdyrker satser på høj kvalitet	4
	
Derfor blev Henrik juletræsdyrker	8
Bog punkterer fordomme om skovbrug og klima	9
	
Uvis fremtid for skovrejsning	10
Minister ønsker mere skov	11
Skovveje kan åbnes op gratis	12
Ny mand i spidsen for juletræerne	14
Undersøgelse om biodiversitet og skovdrift	16
Faglig rejseberetning fra Rumænien	19

Forsidebilledet: En tysk undersøgelse viser, at der er højere biodiversitet i dyrket skov end i urørt skov. Undersøgelsen er udført i bøgedominerede tyske bevoksninger, men resultaterne kan overføres til danske forhold, vurderer ekspert. Læs mere side 16. Foto: Jens Mathiasen

Regeringen vil gøre det dyrere at generationsskifte

Regeringen arbejder med at tilbagerulle afgiftslempelser ved generationsskifte. Advokat anbefaler at være hurtig, hvis man vil benytte nuværende regler.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Det bliver efter al sandsynlighed dyrere at generationsskifte familieejede virksomheder. Et internt regeringsnotat viser, at regeringen arbejder på at hæve afgiften ved overdragelse af virksomheder fra fem til 15 procent af virksomhedernes værdi. Det skriver Altinget.dk på baggrund af notatet, som mediet er i besiddelse af.

Skatteminister Morten Bødskov vil ikke kommentere det konkrete finanslovsnotat, men han lover, at der kommer et udspil til en afgiftsforhøjelse fra regeringen snart.

- Hvad angår bo- og gaveafgiften, har vi fra regeringens side allerede meldt ud, at vi vil rulle den borgerlige regerings skattelettelse tilbage, som var en skatterabat til nogle af de mest velbærgede i Danmark. I forlængelse af det såkaldte forståelsespapir vil regeringen derfor med finanslovsforslag for 2020 fremlægge en konkret model for afgiften i fremtiden, skriver han i en mail til Altinget.

Brug de nuværende regler

Skovdyrkeren bragte i maj en artikel, som beskriver, hvordan Skattestyrelsens kommende vurderingssystem efter alt at dømme vil gøre det dyrere at generationsskifte skovejendomme og landbrug.

Oveni kommer regeringens planer om tilbagerulning af de nuværende regler for generationsskifte.



Der er udsigt til højere afgifter ved generationsskifte.

Frans Bennetsen er specialist i generationsskifte. Han opfordrer skovejere og landmænd til at skynde sig, hvis de vil generationsskifte under de nuværende regler.

- Mit råd er, at skal man generationsskifte indenfor nogle år, så er det fornuftigt at komme i gang med det samme, siger Frans Bennetsen. Han er advokat og partner i firmaet Kirk Larsen & Ascanius, Esbjerg.

Frans Bennetsen oplyser, at stramningerne kan være lige på trapperne, da regeringen snart kommer med udspil til ny finanslov.

- Om stramningerne vil gælde fra dags dato, eller om man giver en frist - det ved vi først, når finanslovsudspillet er fremlagt, siger han.

Frans Bennetsen oplever, at mange virksomhedsejere har fået fokus på området.

- Der er klart kommet mere fokus på generationsskifte - særligt nu hvor barometeret viser storm med en rød regering. Vi har også prikket nogle af vores kunder på skuldrene med den anbefaling at skifte, inden reglerne sandsynligvis bliver strammet, siger han.

Læs mere om generationsskifte i Skovdyrkeren maj 2019 side 16-17.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry
www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Kristian Gernow
Redaktør: Jens Mathiasen

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S - ISSN 2445-785X



Sådan så det ud, da Favrskovs borgere og Skovdyrkerne plantede ny folkeskov ved Hadsten i Øst-jylland. Tak til dronefotograf Claus Mostrup, Favrskov Kommune.

Skovdyrkerne plantede træer med resten af Danmark

Af Jens Mathiasen

Skovdyrkerne bakkede op om TV2-showet Danmark planter træer. Showet blev sendt lørdag aften 14. september.

Aftenen igennem plantede Skovdyrkerne træer side om side med Favrskovs borgere. Skovdyrkerne plantede et skovbryn med to-rækket plantemaskine, imens borgerne håndplantede.

Projektet bliver til en ny folkeskov ved Hadsten i Østjylland. Det hele var arrangeret som en stor folkefest med taler musik,

boder og forskellige indslag.

- I Favrskov planter vi for at sikre vores miljø og vores drikkevand. Skov gavner klimaet, og skov skaber gode levesteder for dyrelivet, lød det fra Favrskovs borgmester Nils Borring i åbningstalen, hvor han også glædede sig over stor opbakning til projektet.

Fin opbakning

Arrangementet i Favrskov var godt besøgt. - Vi har ikke udført en egentlig optælling af folk, men min vurdering er, at der har

været over 600 borgere til arrangementet i aften, vurderede en af de medarbejdere i Favrskov Kommune, som deltog i arrangementet.

Udover plantningen var Skovdyrkerne repræsenteret med en stand, hvor de besøgende blev introduceret til Skovdyrkerens arbejde.

Det landsdækkende show var et samarbejde imellem TV2 og Danmarks Naturfredningsforening. Growing Trees Network var partner i projektet.

Ny mand i spidsen for Skovdyrkerne Midt

Skovdyrkerne Midt har ansat Kristian Løkke Kristensen (40) som skovrider. Han kommer fra en stilling som forstfuldmægtig i foreningen.

Den nye skovrider har stærke faglige kompetencer og solid viden om, hvordan tingene foregår i skoven.

Senest har han stået i spidsen for det team, som står for håndtering af de godt 1.000 ton klippegrønt, som foreningen årligt afsætter på vegne af medlemmerne. Han har desuden arbejdet med tværgående opgaver til støtte for foreningens skovfogeder.

Han kommer til at stå i spidsen for en medlemsejet forening med godt 900 medlemmer. Arealet er på knap 14.000 hektar. Foreningens omsætning lød på 112 millioner kroner i det seneste regnskabsår.

Kristian Løkke Kristensen styrker sine ledelsesmæssige kompetencer med en diplomuddannelse i ledelse. Kompeten-



Kristian Løkke Kristensen er ansat som ny skovrider i Skovdyrkerne Midt.

Kristian Løkke Kristensen tager over fra Skovrider Henrik Buhl, som stopper efter 32 års karriere i Skovdyrkerne. Interesserede kan læse mere om skovrider Henrik Buhls karriere på Skovdyrkerne Midts hjemmeside www.skovdyrkerne.dk/midt/

cerne kommer i spil, når han fra 1. november får ledelsesansvar for de 16 medarbejdere i Skovdyrkerne Midt.

CV'et tæller også en ansættelse ved Novo Nordisk og to års ansættelse i Naturstyrelsen, som har givet et godt indblik i, hvordan landets største skovejer arbejder.

Skoven breder sig i Europa

I Brasilien afskoves der som aldrig før, og i Rusland brænder store arealer. Men i Europa sker der en stigning i antallet af kvadratkilometer skov. Det skriver det engelske tidsskrift *The Economist* ifølge magasinet *Grøn Teknik*.

Siden 1990 er der fremvokset et skovareal i Europa på størrelse med Portugal – eller omtrent to gange Danmarks areal. Det er mere end syv millioner hektar skov.

Særligt i Frankrig har man været gode til at øge genplantningen af træer samt indrette nye beskyttede skovområder. Det gælder blandt andet i det nordlige Provence, hvor en ny nationalpark er skudt op og nu dækker cirka 1800 kvadratkilometer - svarende til lidt mere end halvdelen af Fyn.

Også her i Danmark er der kommet mere skov til siden slutningen af sidste århundrede. I 1990 var 531.443 hektar dækket af træer mod 625.603 hektar i 2017. Det er cirka 14,5 procent af landets samlede areal. I Frankrig er cirka 31 procent af arealet dækket af skov.



Juletræsproducent: Kvalitetstræer skal få os igennem krisen



Toftegård Juletræer ved Haarby på Vestfyn satser på produktion af kvalitetstræer i stor skala. Høj kvalitet er det redskab, der skal sikre overlevelse i lavkonjunkturen, mener ejer Henrik Læssøe, som producerer træer på 125 hektar.

Af Johann Holm Jacobsen
Foto: Jens Mathiasen

Vi går ikke på kompromis med kvaliteten. Vores faste strategi er at producere træer af højeste kvalitet, som kan sælges til rimelige priser – også her i lavkonjunkturen.

Sådan lyder den helt korte udgave af strategien hos juletræsproducent Henrik Læssøe.

Han har siden slutningen af 1980-erne drevet juletræsproduktion på Vestfyn ved Haarby sammen med sin kone Cornelia.

Han startede ud med 15 hektar og har løbende købt jord og ejendomme til. I dag producerer han træer fra 125 hektar, hvor størstedelen er egen jord.

- Nogle af mine kolleger i branchen vil producere billigst muligt og er villige til at gå på kompromis med pasningen. Vi har valgt en anden strategi. Vi mener, at det netop er i lavkonjunkturen, at vi skal være allerbedst til at passe træerne, så vi til sidst står med flest mulige prima-træer. Jeg mener, at kvalitetstræer er nøglen til at overleve i den lavkonjunktur, vi er i nu, siger han.

Som eksempel nævner han et par kulturer, som er blevet afdrevet.

- Vi afdrev en otteårig og en niårig kultur på en og på tre hektar. Her nåede

vi en god gennemsnitspris, men måske allervigtigst en udbytteprocent på over 90 procent, siger han.

Ordnete ansættelsesforhold

Henrik Læssøe har i mange år haft sin egen arbejdsstyrke ansat. I alt har Toftegård 12 ansatte. Det er 11 folk fra Litauen og en dansk funktionær.

- Det er de samme folk fra Litauen, vi har haft ansat i mange år. Det giver ikke bare et godt arbejdsmiljø men har også en enorm betydning for den kvalitet af træer, der bliver produceret. Vi lønner folkene ordentligt og tilbyder ordnede forhold. Det er vigtigt for at sikre et godt og ensartet arbejde i kulturerne, siger han.

- Hvis vi behandler vores folk ordentligt, så betaler de tilbage i form af trofasthed og godt håndværk. Vi er meget tilfredse med vores folk – og nogle har været her i 14 år, fortsætter han.

Foruden sin egen produktion hjælper Henrik Læssøe også lokale producenter med deres dyrkning. Det giver et fint supplement til Toftegårds økonomi, men her mærker han også, at branchen og producenterne er pressede.



Henrik Læssøe producerer juletræer fra 125 hektar. Han sælger hovedparten af salgstræerne igennem Skovdyrkerne. Træerne afsættes til tilbagevendende europæiske kunder.



Den rigtige proveniens er meget vigtig, mener Henrik Læssøe, som her er fotograferet ved en FP1100. Det er en proveniens, som han har god erfaring med i sine kulturer.

- Hvis ikke vi havde haft entreprenørdelen, var vi her ikke i dag. Den del udgør en væsentlig del af vores omsætning og på et tidspunkt af året, hvor der ikke er mange andre indtægter i forretningen, siger han.

Der er maskiner til enhver tænkelig opgave både i forhold til dyrkning og oparbejdning.

Henriks folk er især stærke inden for nogle af de svære dyrkningsdiscipliner nemlig grundklipping og make-up klip. Grunden til det kan delvis tillægges erfaring med den slags arbejde. Men også erfaring med markering af juletræer giver en god forståelse for, hvordan et juletræ skal se ud.

Gødning efter jordprøver

På Toftegård laves den årlige dyrkningsplan sammen med skovfoged Johann

Jacobsen. De mange marker gennemgås og enten fremskrives, udtages eller 0-stilles forud for den endelige planlægning.

For hver mark tilrettelægges gødningsplanen på baggrund af de tilgængelige jordprøver.

Planen skal helst holdes så simpel som muligt.

I praksis betyder det, at der ofte er to strategier. En på jord med høje reaktionstal og kalium-tal, hvor det ofte er et spørgsmål om at nedbringe for høje tal og samtidig supplere jorden, så træerne får de nødvendige næringsstoffer.

Ligeledes er der en strategi på de, efter fynske standarder, lette jorder, hvor det drejer sig om at sikre en balanceret tilførsel af næringsstoffer.

- I de sidste par år har vi brugt organisk gødning til cirka halvdelen af vores træer.

Det har vi været meget tilfredse med. Det langsomme optag af næringsstoffer giver et godt resultat, siger Henrik Læssøe.

Sprøjtestrategien er klassisk og baseret på Round-up. Der kan tilsættes jordmidler eller hormonmidler afhængigt af behovet, som ofte laves ud fra en konkret vurdering enten af Henrik selv eller af skovfogeden.

Der sprøjtes mod lus og midler én gang, men også flere gange, hvis det konstateres nødvendigt. Henrik benytter sig af Skovdyrkerens kulturabonnementsservice. Det betyder, at den tilknyttede konsulent hjælper til med at føre tilsyn med kulturerne.

Formklipping

Formreguleringen opstartes, mens træerne er unge. Generelt gælder det, at behandlingen er ensartet og konsekvent, da ➔



I år er nogle træer ramt af røde nåle.



Henrik Læssøe og hans kone Cornelia arbejder sammen om at drive produktionen af juletræer.

→ det i Henriks optik, er den mest effektive måde at sikre, at intet bliver glemt eller gjort forkert.

Princippet bag Henriks formregulering er helt fastlagte (se faktaboksen). Den vigtigste forudsætning er, at alle kulturer behandles ens uanset vækstlokalitet eller andre ydre forhold.

Der sættes fuglepinde på alle træer over en meter.

Topreguleringen foretages udelukkende med kemi, og her anvendes Pomoxon. Kulturerne behandles to til fem gange alt afhængigt af behovet.

Den omfattende og intensive dyrkning betyder, at Henrik bruger flere kroner pr. træ på at producere et juletræ end den gennemsnitlige danske juletræsproducent.

- Men det er ikke de gode træer, der presser markedet. Det er derimod et enormt udbud af billige træer, som er med til at slå bunden ud af producenternes økonomi, siger Henrik Læssøe.

Der vil altid være træer, der ikke bliver gode, og i 2018 lå Toftegård med en

andel af 20 procents tredje sortering, hvilket næsten er uundgåeligt.

Stabilt årligt salg

Der er en nogenlunde jævn aldersfordeling mellem arealerne. Det årlige salg fra Toftegård ligger stabilt, men har været svagt stigende de sidste par år.

Produktionen er rettet imod at levere gode og ensartede partier til eksportmarkederne med hovedmængden i størrelsesområdet 125-200 centimeter.

Henrik har igennem mange år mærket for Skovdyrkerne og mærker derigennem også sine egne træer. Dette ændrer dog ikke på, at Henrik er mindst lige så kritisk overfor sine egne træer, som dem han mærker igennem Skovdyrkerne.

- Der er ikke forskel på at mærke egne og andres træer. Det handler alene om at have et professionelt blik på træerne, uanset om det er vores egne eller andres, siger han.

Her supplerer skovfogeden, at det til tider virker som om, at Henrik er mere kritisk overfor sine egne træer end overfor

kollegaernes - i hvert fald når det kommer til mærkningen.

I afviklingssæsonen har Henrik Læssøe fuldt fokus på at have egne træer klar til tiden, men han formår også at hjælpe Skovdyrkerne når det brænder på. Ofte kommer leveringsterminerne med kort varsel og i disse tilfælde er Henrik meget løsningsorienteret.

Kunder i Europa

Toftegård Juletræer har i flere år leveret træer til kunder i det meste af Europa. Det er ofte de samme, der vender tilbage.

Størstedelen af træerne er i mange år afsat igennem Skovdyrkerne.

- Vi har handlet med Skovdyrkerne i 25 år. Jeg har altid været loyal. Jeg tror på, at den loyalitet betaler sig. Jeg er stor tilhænger af, at vi hjælper hinanden mest muligt. Derfor er jeg også meget tilfreds med samarbejdet med skovdyrkerne, siger han.

Kvaliteten af træerne er selvfølgelig afgørende for kunderne. Men det er også vigtigt, at varen er klar til den aftalte tid.



På billedet ses en vellykket og ensartet kultur med proveniensen FP1100. Kulturen er fra 2016

Det betyder også, at der i perioder arbejdes i døgndrift med at få gjort træerne klar og læsset.

Fornuftig sæson-2018

Når støvet efter afviklingsæsonen lægger sig, er der plads til en evaluering.

Her mødes Henrik med skovfogeden, og sæsonen gennemgås for, hvad der gik godt og skidt.

For 2018 var det en god start, men en nervepirrende slutning, hvor de sidste træer først forlod læssepladsen på Toftegård den 19. december.

Henrik har et længerevarende samarbejde med Skovdyrkerne, som giver ham en vis tryghed i forhold til afsætningen.

Men han er også klar over, at der er et udbud, som er større end efterspørgslen. Det betyder, at såvel Skovdyrkerne som producenterne må være fleksible for at få tingene til at passe sammen.

Svær lavkonjunktur

Selvom Henrik har været med i mange år

og før har oplevet svære tider, så er det alligevel anderledes denne gang. Kundernes krav til kvalitet hænger sjældent sammen med forventningen til prisniveauet.

- Jeg har været med så længe, at jeg har oplevet andre nedture, end den vi er i. Det er meget svært lige nu, og markedet

er presset. Men jeg tror og håber på, at priserne kommer op på et fornuftigt niveau igen om nogle få år. Priserne er simpelthen nødt til at rette sig, hvis kunderne fortsat skal kunne få juletræer, siger han.

- Men som jeg har nævnt tidligere, så gør vi alt, hvad vi kan for at sikre høj kvalitet på de solgte træer. Det ser jeg som det vigtigste værktøj til at komme igenem den nuværende lavkonjunktur, fortsætter han.

Når priserne forhåbentligt retter sig, er han klar med en stor mængde træer.

- Vi har 700.000 til 800.000 træer på rod. Så det er klart, at prisudviklingen i markedet er helt afgørende for os. Vi håber selvfølgelig på, at priserne retter sig indenfor en overskuelig fremtid. Sker det ikke, vil det ramme os ekstra hårdt, fordi vores entreprenørforretning vil få færre opgaver, da mange af kollegerne vil nedlægge deres produktion, lyder det fra Henrik Læssøe.

Principper bag formregulering

På Toftegård formreguleres efter følgende fire principper:

1. Bundklipping efter 4. vækstsæson.
2. Grundklip i året efter. Al grundklipping foregår med hæksaks – træerne skal klippes i kegleform.
3. Skudnipping foretages årligt efter grundklip.
4. Make-up klip opstartes efter det andet vækstår efter grundklip, og der medbringes grenrettere.



Henrik Læssøe startede produktionen op på femten hektar i 1989. I dag producerer han fra flere ejendomme og har træer på i alt 125 hektar.

Startede op med juletræer på 15 hektar

Henrik Læssøe har altid vidst, at han ville være juletræsproducent. Kimen til interessen i juletræsbranchen blev lagt, da han var en stor knægt.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Henrik Læssøe har dyrket juletræer i 30 år, og han har altid villet være producent.

Produktionen startede op på en gård med 15 hektar, som Henrik købte i fri handel ved Haarby tilbage i slutningen af 1980'erne.

- Da jeg var en stor skoleknægt, var jeg med min far ude for at købe et juletræ. Jeg kan tydeligt huske, at sælgeren pegede på et lille træ og sagde, at det træ solgte han for 45 kroner til tyskerne. Da jeg hørte det, tænkte jeg, at det ville jeg også gøre, når jeg blev voksen. For 45 kroner var mange penge dengang, fortæller Henrik Læssøe.

På det tidspunkt var han kun omkring 12 år gammel. Men tanken om, at han skulle være juletræsproducent, slap han aldrig.

Forældrene havde vognmandsforretning

Henrik Læssøe er opvokset i Haarby på Vestfyn. Forældrene havde en vognmandsforretning, og derigennem begyndte han at spare op.

- Jeg kom i gang med at køre lastbil som helt ung. Jeg brugte de unge år på at spare op, sådan at jeg kunne købe min første gård, siger han.

Efter nogle år kom gården med 15 hektar ved Haarby til salg.

- Det er lidt en pudsig historie. Det var faktisk min mor, som ved en fødselsdag fandt ud af, at den pågældende gård var til salg. Jeg lykkedes med at få den købt for de penge, som jeg havde tjent ved at køre vognmandskørsel. På den måde kom jeg i gang, fortæller Henrik Læssøe.

Året var 1989. Han startede op i oktober.

- En af de første oplevelser som nystartet var et besøg af skovfoged ved Skovdyrkerne Peder Dammand. Han kom herud og kiggede på markerne. Jeg spurgte, hvor mange træer, der kunne stå på min jord. Peder kiggede lidt udover jorden og svarede: 7000 styk. Da vi var færdige, havde vi plantet 6996 træer. Det var faktisk ret godt set af skovfogeden, siger Henrik Læssøe og smiler.

Købt op flere gange

Siden opstarten i 1989 har Henrik Læssøe løbende tilkøbt jord og ejendomme.

- Vi har altid udvidet, når vi havde kapital til det. Da priserne var gode i starten af nullerne, investerede vi i at vækste vores forretning.

- Det var måske dumt, men det betyder, at vi nu kan sælge store ensartede partier til store kunder. Men det betyder også, at vi ikke hentede pengene hjem dengang vi havde mulighed for det. Man kan diskutere, om det havde været smartere, eftersom priserne er så svage, som de er i øjeblikket, siger han.

I dag driver han juletræsproduktion fra 125 hektar, hvoraf hovedparten er egen jord.

Fremover håber Henrik Læssøe på, at en yngre mand vil være interesseret i at komme ind i virksomheden.

- Det bedste, der kunne ske for os, ville være, at vi fik en yngre mand ind, som har lyst til at gå med i et glidende generationsskifte. Men sker det ikke, så må vi begynde at afvikle, siger han.

- Får vi ikke en ny mand ind i virksomheden, så planter vi for sidste gang til næste år. Det betyder, at vores sidste træer kommer til salg om cirka ni år. På det tidspunkt er jeg midt i tresserne og så må det være på tide at skrue ned, siger Henrik Læssøe.



Ny bog gør op med fordomme om skovbrug og klima

Skovdrift er et vigtigt redskab i kampen for bedre klima og biodiversitet. Den nye bog Klimaskoven vil gøre op med fordomme og misforståelser.

Af Jens Mathiasen

Klimaskoven hedder en ny bog, som handler om skovbrug, klima og biodiversitet. Bogen opfordrer til et paradigmeskifte i debatten om dansk skovdrift.

- Hidtil har debatten desværre i høj grad været kendetegnet af følelser og politiske holdninger mere end fakta, viden og forståelse for, hvordan aktiv skovdrift kan løse et alvorligt problem, siger tidligere skovrider Esben Møller Madsen, som er hovedforfatter på bogen. Han har arbejdet i årtier med skovdrift i ind- og udland.

I stedet for mere urørt skov argumenterer forfatterne for at intensivere skovbruget. Der skal etableres mere skov, som skal drives mere intensivt, så der fremover kan fældes endnu mere træ i de danske skove.

- Øget produktion af træ er den bedste og mest effektive måde at gøre noget godt for klimaet. Aktivt skovbrug er det mest virkningsfulde værktøj, vi har til rådighed, lyder det fra Esben Møller Madsen.

Klimaskove kan løse problemer

Initiativtager til bogprojektet er tidligere formand for Skovdyrkerforeningen Vestjylland, Bendt A. Sloth.

Medforfattere er Palle Madsen, som er tidligere professor ved Skovskolen, Københavns Universitet, Anders Tærø Nielsen, der er forsker ved Københavns Universitet samt Per Hilbert, tidligere skovrider og sekretariatsleder hos Skovdyrkerne.



Ifølge forfatterne håndteres klimaudfordringer og reduktion af CO2-belastningen bedst gennem udvikling af såkaldte klimaskove.

Klimaskove udmærker sig blandt andet ved både at være bæredygtige og have en høj vækst og variation af træer, som sikrer en høj binding af CO2, ligesom biodiversiteten sikres bedst muligt.

Skov som produktionssted

Per Hilbert forklarer, at den også kaster lys på samspillet imellem skovbrug og biodiversitet. Modsat hvad mange danskere tror, så kan de to fint forenes.

Her kan bogen købes

- Klimaskoven udgives på eget forlag (ISBN 978-87-971672-0-5).
- Den vil kunne købes i boghandelen for 189 kroner.

Den nye bog Klimaskoven er skrevet af en række forskere og skovbrugsfolk. Bogen vil gøre op med fordomme i debatten om skovbrug, klima og biodiversitet.

- Det er vigtigt, at vi får fortalt, at skov ikke kun er til pynt. Skoven er også et produktionssted – og skovdrift er særdeles effektivt til at afhjælpe klimaproblemerne. Den gode nyhed er, at biodiversiteten fint kan forenes med det aktive skovbrug, siger Per Hilbert, som også i en årrække var redaktør for medlemsbladet Skovdyrkeren.

Han tilføjer, at der er arbejdet meget med at sikre, at bogens argumenter er velunderbyggede og saglige.

- Jeg håber, at bogen med solid faktisk viden kan gøre både skovbrugsfolk og almindelige danskere klogere på skovdrift, klima og biodiversitet, siger han.

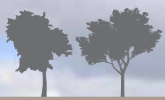
Bogprojekt i stedet for rødvin

Per Hilbert fortæller, at projektet blev startet op, samtidig med at han stoppede som redaktør for Skovdyrkeren.

- Ved min afskedsreception foreslog jeg gæsterne at spare pengene til rødvin. I stedet kunne de sætte et beløb ind på en konto til bogprojektet. Vi ville gerne i gang med at skrive en bog om skovbrug og klima, fortæller han.

Projektet, som har været i gang i halvandet års tid, er nu afsluttet. Bogen er blevet til virkelighed med god hjælp fra et redaktionsudvalg og en række forskere og fagfolk. Hovedforfatter har været Esben Møller Madsen.

Skovdyrkerne har støttet projektet økonomisk sammen med 10-12 andre bidragsydere.



Den nuværende tilskudsordning til privat skovrejsning udløber efter 2020. Herefter er der endnu ikke taget beslutning om en eventuel ny ordning.

Uklar fremtid for skovrejsning med tilskud

Næste år er sidste chance for at søge tilskud fra den nuværende skovrejsningsordning. Derefter er det uklart, om private skovejere fortsat kan få tilskud til at rejse skov. Brancheforening forventer, at ny ordning falder på plads, men intet er sikkert.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovrejsning med tilskud går en uklar fremtid i møde.

Den nuværende tilskudsordning til privat skovrejsning udløber nemlig efter 2020, og herefter er der ikke forhandlet en ny ordning på plads, oplyser Landbrugsstyrelsen.

Det er afslutningen af det nuværende landdistriktsprogram, som også betyder stop for skovrejsningsordningen.

- Den nuværende tilskudsordning stopper med udløbet af det nuværende landdistriktsprogram, siger Mette Hyldebrandt-Larsen fra Landbrugsstyrelsen.

Styrelsen oplyser, at tilskud til privat skovrejsning er medfinansieret af EU. Ordningen er forhandlet på plads som led i Fødevarer- og Landbrugspakken

og udmøntet igennem Det Danske Landdistriktsprogram fra 2014-2020.

Der er penge i et år mere

Til næste forår i 2020 er det altså sidste gang, der bliver åbnet op for en ansøgningsrunde under den nuværende ordning.

Men ifølge Mette Hyldebrandt-Larsen vil der være færre penge i den sidste ansøgningsrunde, end der har været de forrige år, hvor ansøgerne har søgt om i alt 35 millioner kroner.

- Der er fem millioner kroner i puljen til privat skovrejsning til næste år. Det skyldes, at 30 millioner kroner blev fremskudt fra 2020 til at dække overansøgning i 2016, siger hun.

Brancheforening forventer ny ordning

Skovbrugets brancheforening Dansk Skovforening arbejder for at presse på for en ny skovrejsningsordning. Her er man positive, når det gælder muligheden for en ny ordning.

- Ingenting er sikkert, men min forventning er, at der kommer en ny ordning i en eller anden form, siger Ditte Galsgaard, der er politisk konsulent hos Dansk Skovforening.

- Rammen for en ny ordning er den fælles europæiske landbrugspolitik, som der forhandles om lige nu. Det er den såkaldte CAP. Vi arbejder for at presse på, sådan at skovbruget bliver tilgodeset i de igangværende CAP-forhandlinger, siger

Ditte Galsgaard.

Hun forklarer, at der er forlydender om, at CAP-budgettet vil blive beskåret i forhold til den foregående periode. Forhandlingerne er på nuværende tidspunkt forsinkede et års tid.

- Det betyder, at der kommer en overgangsordning i 2021. Først i 2022 vil en eventuel ny skovrejsningsordning blive implementeret, siger konsulenten.

Flere penge

Ditte Galsgaard fortæller, at Dansk Skovforening helt konkret har deltaget ved workshops forud for forhandlingerne. Derudover har foreningen skrevet hørings svar til forarbejdet forud for den danske implementering af CAP'en.

- Derudover er vi jævnligt i kontakt med ministeriet, hvor vi tilkendegiver vores ønsker til en ny skovrejsningsordning, siger Ditte Galsgaard.

Hun ser gerne, at der følger flere penge med, end ved den nuværende ordning, hvor der kunne søges 35 millioner årligt.

- Der er stor politisk opmærksomhed omkring klima og skovrejsning i øjeblikket. Senest er Socialistisk Folkeparti kommet med et ambitiøst udspil om skovrejsning i Danmark. Hvis alle ønskerne skal indfries, så er det nødvendigt, at der følger en større pose penge med, siger Ditte Galsgaard.

Nye penge afgøres af regeringen

Landbrugsstyrelsen oplyser, at det er helt op til den siddende regering at afgøre, om der skal være tilskud til privat skovrejsning efter 2020.

- Den aktuelle tilskudsordning beror på en politisk beslutning, og det samme vil gælde en eventuel fremtidig tilskudsordning, siger Mette Hyldebrandt-Larsen.

Den forrige regering fremlagde Danmarks nye nationale skovprogram sidste efterår. Her er det langsigtede mål, at skovlandskaber dækker 20-25 procent af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede.

Fødevareministeren ønsker mere skovrejsning

Fødevareminister Mogens Jensen (S) vil arbejde for mere skovrejsning i Danmark, når den nuværende tilskudsordning udløber. Men det beror på udfaldet af forhandlingerne om den nye fælles EU-landbrugspolitik.

Af Jens Mathiasen

Danmark skal i den grønne førertrøje. Derfor skal det fortsat være attraktivt at rejse privat skov efter 2020.

Det slår den socialdemokratiske fødevareminister Mogens Jensen fast overfor Skovdyrkeren.

- Det er en prioritet for regeringen, at der også fremover skal være incitamenter for den enkelte landmand til at omlægge landbrugsjord til skov, oplyser han.

Meldingen kommer, efter at Skovdyrkeren har efterlyst svar på, hvordan en eventuel ny tilskudsordning kan se ud.

Den nuværende tilskudsordning til privat skovrejsning udløber efter 2020. Selve udformningen af en ny tilskudsordning vil ministeren dog ikke sætte ord på.

- Det er endnu for tidligt at sige noget om den præcise udformning af en fremtidig skovrejsningsordning, oplyser han.

Forhandlinger er afgørende

Den nuværende tilskudsordning er medfinansieret af EU-midler, og den er udmøntet gennem Det danske Landdistriktsprogram, som udløber efter 2020.

Forhandlingerne om den nye fælles landbrugspolitik (CAP) er i gang. Ministeren lover ikke nationale midler, hvis det ikke lykkes at få EU-midler til en ny skovrejsningsordning.

- Der er stadig EU-forhandlinger i gang om fremtidens fælles landbrugspolitik, som også angiver regler og rammer for tilskudsordning til skovrejsning. EU's nye fælles landbrugspolitik skal træde i kraft fra 2021, og hvert medlemsland skal lave en såkaldt strategisk CAP-plan for påtænkte indsatser. Hvordan skovrejsning skal indgå i Danmarks strategiske



Fødevareminister Mogens Jensen (S) ønsker mere skovrejsning. Han oplyser, at det er en prioritet for regeringen, at det fortsat skal være attraktivt for landmænd at omlægge landbrugsjord til skov.

CAP-plan må vi se på i samspil med andre hensyn, oplyser han.

Vil arbejde for mere skov

Mogens Jensen gør det også klart, at han er tilhænger af mere skov i Danmark, og ønsker øget tempo på den grønne omstilling.

- Vi skal have mere skov i Danmark. Hvis vi igen vil have den grønne førertrøje på, kræver det, at vi sætter tempoet op og bliver mere ambitiøse, siger Mogens Jensen.

Han mener at skovrejsning er et vigtigt redskab til at forbedre klimaindsatsen.

- Skovrejsning er et vigtigt middel i klimaindsatsen og i indsatsen for rent vand, da skovrejsning både kan medvirke til at reducere kvælstofudledninger og CO₂-udledninger, siger han.



Skovveje kan åbnes op uden ekstra omkostninger

Skovfoged opfordrer skovejere til at få skabt bedre plads på skovvejene, inden flissæsonen for alvor går i gang. Det kan gøres stort set uden omkostninger, når maskinerne alligevel er i skoven.

Af Jens Mathiasen

Skovejere kan få skabt bedre plads på deres skovveje stort set uden omkostninger.

Det siger Thomas Langholz Valentin, som er skovfoged ved Skovdyrkerne Syd. Han oplever jævnligt problemer med, at vognmænd ikke kan afhente træ eller flis, fordi vejene er for tilgroede – men det kan løses billigt.

- Jeg opfordrer til, at skovejere får skåret generende træer ned langs vejene. Hvis der i forvejen er en fælde-udkører i gang, så vil det ofte kunne gøres for stort set ingen ekstraomkostninger, lyder det.

Det er den fornuftige flispris, som ofte kan betale for det ekstra arbejde. Han gør det samtidig klart, at hver situation er forskellig, og omkostningerne afhænger af forholdene på den enkelte ejendom.

- Men vælger man denne løsning i stedet for at hyre en hegnsklipper, så er det mit bud, at man stort set kan undgå udgiften. Samtidig gør man livet meget lettere for de vognmænd, der skal i skoven, siger Thomas Langholz Valentin.

Nødvendigt med mere plads

Skovfogeden oplever udfordringer på en del ejendomme, hvor vognmænd har svært ved at komme frem på grund af generende grene fra kanttræer.

- Jeg har for nyligt oplevet, at der var problemer med at få vognmanden ind på tre medlemsjendomme, siger han.

Thomas Langholz Valentin fortæller, at vognmændene i dag som tommelfingerregel har behov for fire gange fire meter for at kunne køre uhindret på skovvejene.

- Vognmændene benytter store lastbiler til millioner af kroner, som risikerer at blive ridsede, få trukket presenninger af eller at få rykket sidespejle i stykker. Derfor er anbefalingen, at vej-kassen er mindst fire gange fire meter. Så kan de komme frem uden problemer, siger han.

Skab plads i det tidlige efterår

Ifølge Thomas Langholz Valentin er problemerne særligt tydelige efter sommerferien og i det tidlige efterår.

- Det er på det tidspunkt af året, at



Sådan ser det ud, når vejen trænger til at blive åbnet op. Ifølge Thomas Langholz Valentin skal man som tommelfingerregel regne med, at vej-kassen skal være fire gange fire meter, for at der er nok plads til vognmanden. (Foto: Thomas Langholz Valentin)

grenene er tynget af tunge blade. Det, som i foråret lignede en fin skovvej, kan nu være svært fremkommelig, siger han.

Thomas Langholz Valentin opfordrer til at få kigget på adgangsforholdene, inden efteråret og vinteren for alvor sætter ind.

- Det er et rigtig godt tidspunkt nu, så man er på forkant med flissæsonen, siger han.



Langsigtet løsning

Thomas Langholz Valentin anbefaler at udnytte den maskinkapacitet, der alligevel er i skoven, når der udføres et projekt.

- Ulempen ved at skære ned med en hegnsklipper er, at om få år, skal det gøres igen. Skoven vokser hurtigt til igen, og grenene kan blive tætte som en mur, når man har trukket en hegnsklipper langs en vej i mange år, siger han.

- Hvis man i stedet vælger at fælde træer med fælde-udkøreren, så kommer man til bunds. Det ser voldsommere ud, lige når det er gjort. Til gengæld skal man ikke spekulere på, om der er plads nok på vejene de næste mange år. Man sparer altså også fremtidig vedligeholdelse, siger han.

Han gør det klart, at på mange ejendomme vil der være penge at spare.

- Samtidig kan man vente mange år, før det igen er nødvendigt at vedligeholde. Når fælde-udkøreren alligevel er på stedet, så koster det altså ikke så meget ekstra at få den til at fælde nogle ekstra meter langs vejen, fortsætter han.

Bedre veje

Skovfogeden nævner også, at bedre plads og mere lys på vejene giver flere fordele.

- Eksempelvis tørrer vejen hurtigere ud. Man undgår vandpytter, og dermed sænker man behovet for vedligehold af vejen, siger han.

Han opfordrer til, at skovejerne prioriterer vedligeholdelsen.

- Problemerne er nok størst her på østkysten af Jylland, samt på øerne. Her er vejene ofte smallere, snoede og kupe-rede.

- Kom ud i skoven og få kigget på vejforholdene. Det er jo lidt ligesom at pudse vinduer - det skal bare gøres fra tid til anden. Men det er bedre at være på forkant, end at der opstår panik i sidste øjeblik, lyder skovfogedens råd.



Sådan skal en god vej se ud. Der er tilstrækkeligt med plads til, at en vognmand kan komme frem uden at risikere ødelagte sidespejle og ridser. (Foto: Thomas Langholz Valentin)

Nye kræfter i spidsen for juletræerne

Henning Post er ansat som ny direktør for Green Product A/S, der afsætter Skovdyrkerens juletræer og klippegrønt. Ambitionerne er høje. Selskabet skal udvikles, og salget skal øges. Men medlemmerne kommer ikke til at mærke omvæltninger i det daglige.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Det er en mand med solid erfaring og branchekendskab, som nu har sat sig i direktørstolen hos Green Product.

Den nye direktør er Henning Post. Han er 49 år, og har siden han blev ansat, været en del af juletræsteamet i Skovdyrkerne Midt.

Den solide erfaring håber Henning Post at kunne trække på i sin nye stilling.

- Jeg har arbejdet med dyrkning og salg af juletræer og klippegrønt i en stor del af

min karriere. De mange år har givet et netværk og et godt forhold til kunderne. Den erfaring håber jeg at kunne drage nytte af i min nye stilling, siger Henning Post.

Netop erfaringen blev fremhævet, da selskabets bestyrelse offentliggjorde Henning Post som ny direktør. Det var i midten af august.

- Henning kender branchen, virksomheden og Skovdyrkerens værdigrundlag til bunds. Han er seriøs og arbejdsom og har

de bedste forudsætninger for at føre Green Product A/S videre frem, lød det fra bestyrelsesformand Søren Christiansen i en pressemeddelelse.

Selskabet skal udvikles

Den nye direktør har store ambitioner for den fortsatte udvikling af Green Product.

- Det har altid motiveret mig at arbejde med salg, kunder og juletræer. Vi skal sælge flere træer i Green Product - og vi skal



lykkes med at gøre det på en god måde, så vi kan se både vores medlemmer og vores kunder i øjnene, siger Henning Post.

En af opgaverne bliver at videreudvikle virksomheden.

- Vi har en helt unik konstruktion, hvor de lokale skovdyrkerforeninger varetager rådgivning og hjælp til medlemmernes produktion. Den konstruktion er særdeles værdifuld, og den skal vi fastholde, lyder det.

- Men vi skal samtidig udvikle Green Product, sådan at selskabet står stærkest muligt i forhold til at servicere vores medlemmer og vores kunder. Den udvikling glæder jeg mig til at tage fat på, fortsætter han.

Mange år med juletræer

Henning Post har lang anciennitet hos Skovdyrkerne. Han blev færdiguddannet som skov- og landskabsingeniør i 1996. I juli samme år blev han ansat som skovfogedassistent ved den daværende Skovdyrkerforeningen Østjylland.

Året efter blev han skovfoged og fik skovpart og ansvar for medlemmer. Interessen for juletræer har han haft igennem hele sin karriere.

- I de første år assisterede jeg jævnligt den daværende Green Product-direktør Jens Dalgas. Det var spændende, og jeg var med på kunderejser med videre. Derigennem fik jeg opbygget både interesse og kundenetværk, fortæller Henning Post.

I 2014 fik han ansvar for juletræsteamet i Skovdyrkerne Midt, hvor han har haft en vigtig rolle som rådgiver og dyrkningskonsulent.

- Med den nye stilling i Green Product glæder jeg mig til at kunne fokusere fuldt ud på juletræer og klippegrønt. Det er her min største interesse ligger, fastslår Henning Post.

Henning Post (49) er ny direktør for Green Product A/S. Han har en lang karriere bag sig som juletræsskovfoged i Skovdyrkerne Midt.



CV for Henning Post

Nedslag i Henning Posts karriere.

- 1992 Starter på Skovskolen som skovtekniker
- 1996 Ansat som skovfogedassistent i Skovdyrkerforeningen Østjylland
- 1997 Skovfoged ved Skovdyrkerforeningen Østjylland
- 2019 Direktør for Green Product

Priserne skal nok vende

Henning Post bliver direktør for et selskab, der afsætter træer i et meget vanskeligt marked. Priserne har været lave i flere sæsoner, men den nye direktør er ikke i tvivl om, at markedet vil blive bedre.

Om Green Product A/S

- Green Product er et salgs- og eksportselskab, ejet af de danske skovdyrkerforeninger.
- Green Product har som formål at sikre afsætningen af medlemmernes produktion af juletræer og klippegrønt. Selskabet har hovedkontor i Ry.
- Virksomheden er en af Danmarks største eksportører af juletræer og klippegrønt.
- Green Product sælger træer og klippegrønt til kunder i knap 20 europæiske lande.

Markedet er hårdt lige nu, og der er stort udbud af træer i markedet. Men den nye direktør tror på en fremtid for dansk juletræsproduktion.

- Priserne kommer op. Det er der ingen tvivl om. Men om det sker om to, fire eller fem år - det er umuligt at fastslå. Men der er helt sikkert en fremtid i Danmark for produktion af juletræer i høj kvalitet, siger han.

Han tilføjer, at der lige nu er store tilplantningsårgange til salg i markedet.

- Den pukkel skal vi have solgt ud af markedet, inden vi for alvor ser bedre priser, lyder vurderingen.

I det nuværende marked opfordrer han dyrkerne til at holde fokus på deres omkostninger.

- Der er ingen lette løsninger lige nu. Man skal gøre det nødvendige, så man får solgt så mange kvalitetstræer som muligt pr. hektar. Men mit råd er, at man holder skarpt øje med omkostningerne, men samtidig gør det nødvendige, lyder det fra Henning Post.

Samtidig opfordrer han til, at man som producent stiller sig selv spørgsmålet: Hvorfor skal en kunde køre fra eksempelvis Sydtykland og op til min kultur?

- Det handler om, at man skal have høj kvalitet på hylderne, at der er ryddet op og præsentabelt på ejendommen, at læsseforholdene er gode og så videre. Det er alt sammen vigtige faktorer for et godt salg i det nuværende marked, siger Henning Post.

Juletræer på hjemmefronten

Privat bor Henning Post ved Nørre Snede på en landejendom. Han er gift med Mie og sammen har de to drenge på 14 og 16 år. Fritiden går med jagt, fiskeri, badminton og fodbold.

I fritiden slipper han heller ikke juletræerne helt. Tre hektar på ejendommen er tilplantet med rødgran som juletræsproduktion, foruden lidt nordmannsgran-juletræer og nobilis til klippegrønt.

Henning Post starter officielt op i stillingen som ny direktør 1. oktober i år. Han afløser Brian Boeberg, som pr. 1. august er ansat som direktør i SilvaTrees Danmark ApS.



Tysk undersøgelse: Biodiversiteten er højere i dyrket skov end i urørt

En stor tysk undersøgelse viser, at biodiversiteten for 15 artsgrupper er højere i skov, som dyrkes, end i urørt skov. Ekspert mener, at undersøgelsen bør være en øjenåbner for politikere.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Mere urørt skov vil ikke nødvendigvis gavne biodiversiteten. Tværtimod.

En tysk undersøgelse i bøgedomineret løvskov viser, at biodiversiteten generelt er mindre i urørt skov end i dyrket.

Undersøgelsen har set nærmere på sammenhængen imellem biodiversitet og forskellige driftsformer i skove.

Hovedkonklusionen er, at der er mere biodiversitet i skov, der dyrkes med velkendte skovbrugsmetoder, end i urørt skov.

Topscorer på generel biodiversitet er skærmforyngelse. Derefter følger plukhugst. Begge skovdyrkningsystemer indgår i Naturstyrelsens naturnære skovdrift, men ofte fremhæves netop plukhugsten som det bedste for biodiversiteten. Undersøgelsen lægger altså op til et eftersyn af den opfattelse.

Blandt de tre undersøgte driftsformer findes mindst biodiversitet i urørt skov. Fremtiden kan naturligvis ændre på dette, men undersøgelsens resultater maner til besindighed.

Forfatterne bag undersøgelsen vurderer, at hovedårsagen til, at skærmforyngelse scorer højt på biodiversitet, er den store variation for skoven i sin helhed, som metoden medfører. Variation gavner biodiversiteten ved at give mange forskellige levesteder.

Stor undersøgelse

Undersøgelsen hedder: 'The impact of even-aged and uneven-aged forest

EKSPERTEN



- Den tyske undersøgelse viser, at hverken urørt skov eller plukhugst alene er mest optimal for biodiversitet. Derimod skal der skabes variation på landskabsniveau, lyder det fra Palle Madsen, som er selvstændig skovforsker og tidligere professor ved Skovskolen, Københavns Universitet.

management on regional biodiversity of multiple taxa in European beech forests'.

Forfatterne er tyske forskere. Det er blandt andre den tyske professor Christian Ammer fra Göttingen.

Undersøgelsen er udført i bøgebevoksninger i Tyskland.

Den er udført på et 400 kvadratkilometer stort område. Her har forskerne sammenlignet biodiversitet i skove, som har været dyrket med forskellige driftsformer i mange årtier.

Tre forskellige driftsformer bliver undersøgt.

Den ene driftsform er jævnaldrende bevoksninger, som dyrkes med skærmforyngelse. I denne driftsform forynges skoven naturligt efter en rotation på 140-250 år. Foryngelsen resulterer i en ny generation ens-aldrende bevoksning.

Den anden driftsform er plukhugst. Her har træerne i bevoksningerne forskellige aldre, og man plukker løbende enkelttræer ud af bevoksningerne. Når man tynder sker det i princippet i alle aldersklasser og dimensioner i de enkelte bevoksninger. Dyrkningssystemet har i mange år været anerkendt som en central del af tysk naturnær skovdrift.

Den tredje og sidste metode er den urørte skov, hvor man helt overlader skoven til naturen.

Forskerne oplyser, at de undersøgte bevoksninger har været drevet med ovennævnte driftsformer i mere end et århundrede. Skærmforyngelsen har været praktiseret i to århundreder.

De urørte skovbevoksninger har ligget urørte i 20-70 år.

Forskerne undersøgte forekomsten af



Plukhugst og urørt skov scorer lavere på generel biodiversitet end skærmforyngelse i bøg. Forskerne peger på, at variation er vigtig for at sikre god biodiversitet.

15 forskellige artsgrupper ved de tre forskellige driftsformer.

Den generelle biodiversitet var højest i de skærmforyngede bøgeskove. Men ingen af driftsformerne er bedst på alle artsgrupper. For bakterier var der størst forekomst i forskellig-aldrende plukhugstskove. Svampe klarede sig godt i de urørte skove. For otte af artsgrupperne var der ingen forskel imellem driftsform.

Opsigtsvækkende resultater

En af de danske forskere, som har læst undersøgelsen med interesse, er senior-

forsker Palle Madsen. Han mener, at resultaterne er opsigtsvækkende.

- Den skærmforyngede skov scorer bedst for de fleste artsgrupper. Men der er jo også nogle artsgrupper, som har det bedst i urørt skov. Eksempelvis viser undersøgelsen, at der er flere svampe i den udyrkede skov, siger han.

- Vi står altså tilbage med et billede af, at en mosaik af forskellige aldersklasser på tværs af bevoksninger er vigtigere for regional biodiversitet end høj variation indenfor de enkelte bevoksninger, fortæller han.

Palle Madsen er selvstændig skovforsker med firmaet InNovaSilva ApS og var indtil i sommer professor ved Skovskolen, Københavns Universitet.

Variation er vigtigt

I den offentlige debat har urørt skov ofte været udråbt som løsningen på biodiversitetsproblemerne. Socialdemokratiet foreslog før valget at øge det danske areal med urørt skov til 75.000 hektar.

Men Palle Madsen mener, at undersøgelsen bør få politikerne til at tænke sig om en ekstra gang, inden de ruller generel lovgivning og én løsning ud på biodiversitetens vegne.

- Det vil være klogt at stoppe op og tænke på, om det nu også er smart at rulle urørt skov og plukhugst-driftsformen ud over det hele. Uanset hvilken driftsform, du vælger, så er der jo nogle arter, som vil have mere gavn af en af de andre driftsformer. Det er jo netop resultatet af undersøgelsen, påpeger han.

- Det er altså ikke den ene eller anden driftsform, jeg er skeptisk overfor. Men med undersøgelsen i baghovedet er jeg meget bekymret for det politiske felttog, der ønsker at udrulle naturnær skovdrift

Forskere efterlyser variation

Nedenstående er fra undersøgelsens centrale konklusion. For at gavne biodiversiteten opfordrer forskerne til at skabe variation på landskabsniveau.

- Comparing even-aged and uneven-aged forest management in Central European beech forests, our results show that a mosaic of different age-classes is more important for regional biodiversity than high within-stand heterogeneity.
- We suggest reconsidering the current trend of replacing even-aged management in temperate forests. Instead, the variability of stages and stand structures should be increased to promote landscape-scale biodiversity.

Kilde: Undersøgelsen: The impact of even-aged and uneven-aged forest management on regional biodiversity of multiple taxa in European beech forests.



De tyske forskere har undersøgt biodiversitet i tyske bøgebevoksninger, men ifølge Palle Madsen kan resultaterne givetvis også overføres til danske bøgeskove.

over det hele. Sker det, så fjerner man jo den variation, som er så vigtig for fremme af biodiversiteten, siger han.

Metodefrihed til skovejere

Palle Madsen opfordrer derfor politikerne til at opretholde frihed for private skovejere.

- Det vil være fornuftigt af politikerne fortsat at sikre metodefrihed. Undersøgelsen støtter jo ikke naturnær skovdrift som den bedste for biodiversiteten – men som en del af løsningen, siger han.

- Hvis man som politiker er på en kurs, hvor man vil indføre naturnær skovdrift fra en kant af, ligesom man har gjort i nogen udstrækning i de statslige skove, så vil jeg sige, at kursen er forkert. Gør man det, så kan det betyde mindre biodiversitet for nogle artsgrupper. Det dokumenterer undersøgelsen, fortsætter Palle Madsen.

Han tilføjer, at det kan være fint nok, at staten gør det, for statens skove udgør kun en mindre del af de danske skove, hvorved deres beslutning bidrager til at øge variationen i de danske skove.

Variation og forskellighed

Ifølge Palle Madsen skal der meget til, før tyske forskere stiller spørgsmålstegn ved naturnær skovdrift og plukhugstdrift som den eneste driftsform.

- Men det ser vi altså med denne undersøgelse. Det er jo et vink med en vognstang om, at man fra politisk side skal lade være med at ensrette, fastslår han.

Nøglen til god biodiversitet i danske skove er ifølge skovforskeren enkel.

Fra politisk side har urørt skov ofte været set som løsningen på problemerne med biodiversitet. Men den tyske undersøgelse viser, at der generelt var mindre biodiversitet i urørte skove end i dyrkede.



- Man er nået langt, hvis man fra politisk side holder fast i Skovloven og supplerer med certificering. Metodefriheden er vigtig, for den vil netop sikre, at skovejere gør noget forskelligt. Skovejere har mange forskellige mål med at drive skov – og på den måde vil man helt naturligt skabe et kludetæppe af skovvariation på landskabsniveau. Undersøgelsen viser, at det er variationen, som er vigtig for biodiversiteten, lyder det fra ekspert.

Relevant for danske forhold

Selvom undersøgelsen er udført i bøgeskov i Tyskland, er den relevant for danske forhold.

- Jeg vil bestemt mene, at man kan overføre resultaterne til danske forhold. Det er

en stor og solid undersøgelse, og resultaterne er troværdige, siger han.

Men der er også svagheder ved undersøgelsen.

- Hagen er, at det ikke er et egentligt forsøgsdesign, der er stillet op. Man har derimod undersøgt bevoksninger, som allerede er etableret og allerede

drives forskelligt. Men omvendt er det jo næsten umuligt at lave et egentligt forsøgsdesign, hvor man deler skov op i forskellige parceller med forskellige driftsformer og så følger biodiversitetens udvikling i større parceller af eksempelvis 500 hektar, lyder det fra Palle Madsen.

Helt overordnet glæder han sig over, at undersøgelsen er kommet og kaster videnskabeligt lys på driftsformer og biodiversitet.

- Der har været mange meninger og mange gisninger på det her område. Undersøgelsen er den første af sin art. Jeg synes, det er meget glædeligt, at vi nu får nogle empiriske videnskabelige resultater, som gør os klogere på konsekvenserne for biodiversiteten ved forskellige driftsformer, siger Palle Madsen.





I skovene i Rumænien er det typisk, at træet udsælbes efter heltræ-metoden. Det er altså oparbejdning ved og på vejen, hvor lastbilerne afhenter direkte. På turen så vi ingen udkørselsmaskiner.

Skovfogeden i Rumænien



Skovfoged Jens Rasmussen har været på tur i Rumænien. Det gav et godt indblik i landets skovbrug og i dets spændende historie og kultur.

Tekst og foto: Jens Rasmusen, skovfoged ved Skovdyrkerne Øerne

Flere burde stifte bekendtskab med Rumænien. Landet er for mange uudforsket, men det har en meget spændende historie, kultur og ikke mindst natur.

Først på sommeren fik jeg selv mulighed for at opleve landet, da jeg besøgte det på en tur med Dendrologisk Forening.

Turens formål var at se nogle af de mange arboreter samt specialiteter inden for træer, som landet kan tilbyde.

Klimaet er noget forskelligt i landet. Varmt mod sydøst ved Sortehavet og koldere og fastlandsklima mod nord, hvor der er flere skisportssteder.

Generelt er klimaet, hvor vi var, som det nordlige Frankrig. Bemærkelsesværdigt

var det, at det næsten aldrig blæste. Vores tur var delt i to med først Østkarpaterne, hvorefter vi krydsede Transsylvanien. Det betyder mellem de to bjerge. Derefter Vestkarpaterne, som grænser op til Ungarn og Serbien.

Beskyttet reservat

Vi besøgte blandt andet Gemelele Preserve i Retezat bjergene. Det er et eksklusivt videnskabeligt reservat, som er beskyttet ved lov.

Der er i skoven registreret 1190 plantearter. Der er ikke offentlig adgang til området. Vi havde fået en helt speciel tilladelse til at besøge denne naturskov. Vi var

derfor ledsaget af to skovfogeder udover den videnskabelige leder fra Universitetet - samt to hunde, der skulle holde bjørne på afstand.

Alene det, at der ikke var offentlig adgang, er helt specielt. Årsagen til det er, at skoven skal være upåvirket af mennesker. Den har således været urørt i flere århundreder - lige med undtagelse af en kort periode i Ceausescu-tiden, hvor der måtte sankes dødt ved.

Målestationer fanger data

Et af det videnskabelige formål med skoven er, at der på et areal på en hektar er opsat målestationer. De blev opsat i ➔

⇒ 1995, da de første computere kunne opfangne data. Der bliver for visse parametre målt en gang i timen, 365 dage om året.

Konklusioner er det for tidligt at drage efter kun 24 år. Det jo ingen tid set i skovperspektiv. Men det har givet følgende interessante observationer:

Træerne var blevet seks til 10 meter højere. Bemærk at træerne var fuldt udvoksede ved målestart, og alligevel var hele skoven blevet højere.

Mængden af svovl i luften var væsentligt reduceret. Det skyldes, at forbrug af kul og især brunkul i Østeuropa er væsentlig reduceret. Alle husker sikkert de katastrofer, der var forudsagt med skovdød og sur nedbør i 1990'erne, men som nu er forstummet.

Mængden af NOx er tiltaget. Det er der ikke nogen umiddelbar forklaring på, selv om transportsektoren nok er en del af forklaringen.

Sommernedbøren er steget. Der var således etableret regnmålere. A: I toppen af træerne. B: Ved roden af træerne. C: 60 cm under jordoverfladen. D: 100 cm under overfladen. Her var resultaterne mere diffuse, da de fleste sommerbyger ikke rammer jorden, og de kommer slet ikke ned til rødderne. Så denne regn har måske andre gode påvirkninger.

Diametertilvæksten blev målt for hver time 365 dage om året med en lille måler.

Det interessante er, hvornår kommer den store diametertilvækst. Før udspring eller ved udspring eller efter udspring? Man skulle tro, at svaret var ligetil på 24 år. Men sådan er det ikke. Nogle dage havde negativ tilvækst og forklaringen udeblev.

Der var god grund til at skoven var lukket for offentligheden. Bare nogle få piffingre vil ødelægge mange års videnskabeligt arbejde.

Projektet er nu finansieret af EU, og der er tilsvarende stationer i alle alpeandene. Nordeuropa er af ukendte årsager ikke med.

Skovbrug i Rumænien

Produktionsskovene drives meget konventionelt. Bøgeskov drives som plukhugst med udtag af gode kævler til Kina og det øvrige Asien.



Diametertilvæksten blev målt for hver time med en lille måler. Det skete 365 dage om året.

Rumænerne var fuldt ud bekendt med stop for salg af kævler til Kina. Toppen af træerne blev udelukkende brugt til brænde, da alle huse på landet er opvarmet med brænde. Ved de fleste huse lå der tilkørte bunker af løvtræ i fire til seks meters længder, som skulle kløves og flækkes.

Der er plantet en del douglas, som trives fint og har store muligheder i det klima og den jordbund. Vi så ikke noget, der var ældre end fra cirka 1990.

Nål bliver brugt til indenlands byggeri. Det bliver udtaget i skovene som langtømmer og derefter kørt til savværk.

Mange rejser ud

Man mener, at cirka fem millioner rumænere arbejder i det øvrige EU, heraf cirka 30.000 i Danmark. Disse tal er ikke bekræftede.

Der foregår en stor EU-finansieret opbygning af landet. Derudover hjembringer arbejdere i udlandet store midler. Vi blev således helt nostalgiske, da vi så - hvad vi troede var Kockums trefarmere.

Med ved nærsyn var det tydeligt, at de var nye rumænsk-byggede maskiner

Der var blandt andet besøg hos en producent af juletræer. Rumænerne kan producere pæne blågran, som juletræer.

med fuldstændig samme opbygning. Uovertrufne i de besøgte skove.

Juletræer i Rumænien

Vi havde chancen for at besøge en importør og producent af juletræer. Stedet lå mod nordvest i byen Carmar op mod grænsen til Ungarn.

En af driftsgrenene er produktion og forhandling af juletræer. Der blev omsat 300.000 til 400.000 styk juletræer. Det er fortrinsvis af nordmannsgran, rødgran og blågran.

De havde en ikke ubetydelig produktion af træer selv. Produktionen var meget professionel, og de ansatte havde været i "træning" – altså arbejdet i andre lande, som producerer juletræer.

Vejret, jordbunden og knowhow er ubetinget til produktion af juletræer.

På spørgsmålet om prisen på et juletræ, var der en åbenlys mangel på forståelse for danskernes problem. Man skal vide, at en gennemsnitlig rumæner, der arbejder udenfor de store byer, tjener cirka 100 kroner om dagen. Altså vil en rumæner ikke betale mere, end hvad der svarer til en dagløn for et juletræ. Så må kvaliteten eller højde svare til den opnåelige pris. Men det kan vi ikke producere træer til i Danmark. Man har altid regnet med, at prisen fra producent i Danmark skal ganges med tre for at finde prisen i udsalg på et eksportmarked.

Som producent i Danmark kan man således forvente en pris på cirka 30 kroner for et juletræ. Der kan nemt findes juletræer i det prisleje både i Danmark og i Polen. Det er således ikke det rumænske marked, der skal satses på for at få afsætning for de danskproducerede juletræer. Der er måske et mindre, men godt marked i de store byer for træer til en højere pris – men det er marginalt.

Det er nemt at forstå at disse rumæner søger til udlandet for at få en højere løn og dermed højere levestandard. 100 kroner om dagen kommer man ikke langt med. Heller ikke i Rumænien, hvor for eksempel benzin koster det samme som i Danmark.

Ejeren havde også 100 hektar vin, som ved EU-finansiering var opgraderet til en vingård i en klasse helt for sig selv. Markerne var drevet helt efter bogen, og der var bygget en meget spektakulær vinkælder med alt til faget hørende. Hvidvin og rosé var gode vine. Eftersom vejret er nogenlunde som i DK, var deres rødvin ikke noget at skrive hjem om. Man prøvede nu med en opgradering af rødvine ved at lægge disse rødvine på egetønder. Disse tønder er lavet af ungarsk eg – fra Rumænien (*Quercus frainetto*).

En anden driftsgren er udlejning af jagt til udlændige. Det er specielt jagt på vildsvin.

Det ældste træ

Turen bød også på to timers kørsel i firehjulstrækkere – lejet og kørt af den lokale firehjulstrækker-klub. Derefter gik vi yderligere to timer op i bjergene for at se Rumæniens ældste pinus cembra på 600 år.

Om Rumænien



- Antal indbyggere: 19,6 millioner.
- Areal: 238.397 kvadratkilometer.
- Det er det 7. største land i EU.
- Medlem af EU i 2007.
- 27 procent af arealet er fredet / nationalparker.
- 13 nationalparker.

Denne cembra-fyr stod helt oppe ved trægrænsen tæt på bjergfyr. Bjergfyr er her den øverste træart. Her var der stadig masser af sne midt i maj måned.

Desuden kørte vi et par timer for at finde den dal, hvor *Syringa josikaea* (ungarsk syren) stammer fra. Det er i Apuseni Naturparken. Den fandt vi med lidt hjælp fra en lokal naturguide. Lidt senere ville guiden vise os områdets største træ. Det var en 120 år gammel ædelgran på 40 meter.

Naturparken havde desuden et stort projekt med at opformere en lokal og oprindelig stamme af bækørred. Det medførte, at der ikke mere måtte køres i den lavvandede flod, hvad der var normalt i området. Der blev således bygget midlertidige broer over floden, når der ikke var andre muligheder for udtransport af træ, der nødvendigvis måtte krydse den nu fredede flod. Floden var var seks til tolv meter bred, men kun 50 centimeter dyb.

Botaniske haver

Vi besøgte også flere botaniske haver. Vi så således en masse samlinger af træer, som gennem tiden er indsamlet fra hele jordkloden.

De fleste har dog ikke kommerciel interesse med en enkelt undtagelse. Vi så flere eksemplarer af paulownia tomentosa.

Den har en tilvækst der ligner poppel, men veddet har større anvendelighed til møbler med mere. Den er forsøgt plantet flere steder på Fyn, men skal absolut stå på ikke frostudsatte lokaliteter.

Masser at byde på

Rumænien har en masse at byde på, når man interesserer sig for natur og skove.

Det er et ukompliceret land, og befolkningen vil gerne i kontakt med andre – selvom rumænernes sprogfærdigheder gennem generationer har været rettet mod Rusland.

Dansk Dendrologisk forening arrangerer hvert andet år en tur til lande, som har cirka samme klimazone som os. Desuden arrangeres jævnligt ture indenlands til specielle og seværdige parker, skove og større samlinger af træer, som varmt kan anbefales, hvis man har den interesse.